

תמיד נשחט פרק חמישי פסחים

ס.

עין משפט
נר מצוה

- א) [לעיל נג: וש"נ],
- ב) [לקמן פ:א, א] [ספ],
- ג) [שם:א],
- ד) [שם:ב],
- ה) [ויקרא א],

רבינו הגנאל

ת"ש הפסח ששחטו שלא לשמו קבל והלך וזרק שלא לשמו או לשמו ושלא לשמו כו' היכי דמי אי נימא בעבודה אחת דקתני למה לי עד רמחשב שלא לשמו כבוליה מקמייתא ופסל ליה לרביי רש"י אלא לאו הכי קתני הפסח ששחטו שלא לשמו או ששחטו לשמו וקבל דמו שלא לשמו או ששחטו וקבל דמו לשמו כו' דהוה ליה שתי עבודות אחת לשמו ואחת שלא לשמו. אי הכי אימא סיפא או לשמו ושלא לשמו הי"ד אי נימא בשתי עבודות היינו רישא למה לי למתני ליה תר יומי. אלא לאו בעבודה אחת שחטו לשם פסח ושחטו לשמו ומתני רש"י ויסי הוא דאמר אף בגמרי דבריו אדם מתפסל לפיכך גמרי פסול. אבל לר' מאיר בתחלת דבריו מתפסל וכשר. ודחינן לא לעולם כולה מתני' בשתי עבודות ורישא כגון ודשחט ומחשב בשחיטה לשמו ומחשב שלא לשמו בקבלה וכן בהולכה וכן בזריקה. וישא כגון דאמר בשחיטה היינו שחטו לשם פסח לזרק דמו שחטו שחט ארבע לשם שלמים. ושמינין מינה דמחשבין מעבודה לעבודה והיינו בעיא דרב פפא דהא פשיטא. ת"ש פסול שלא לשמו ולשמו פסול האי מאי אי אמרת מתני' בשתי עבודות היא ומחשב באחת שלא לשמו ובאחת לשמו, היינו רישא דרישא והיא תחלת משנתו דאמרנן דברי הכל פסול, אי דקאי בעבודה ומחשב בעבודה אחת היינו רישא. אלא לעולם בעבודה אחת, ומדיסיפא שלא לשמו בעבודה אחת, כך רישא לשמו ושלא לשמו בעבודה אחת ובעיא דרב פפא בשתי עבודות לא לעולם בשתי עבודות ודחינן רישא הוא כו'. ת"ש לאובליו שלא לשמו ושלא לשמו כו' כשר היכי דמי אי נימא בשתי עבודות כגון שחטו לאובליו וזרק דמו לשמו שלא לאובליו טעמא דחשיב בוריקה ולפיכך הוא כשר דאין מחשבת אובליו בוריקה דהנן מניין ומשבין את ידהו עד שישחט כו'. ואוקימנא מחלוקת לימשך אבל לימנות דברי הכל עד שישחט שגא במחבת נפשות תבוסו על השם הוהוה לשחוט על הגומנין בו הא אלו שחטו לאובליו ושלא לאובליו פסול, והא קיי"ל כל היבא דפריקא פסולין לכשרין כשר.

או דילמא נשחט עזודות פסח. אחת חישב לשמו ושנייה שלא לשמו והכא ליכא למימר תפוס לשון ראשון שהרי ארבעתן העבודות תשובות זו כו' לפסול את הזבח באחת מהן ואפילו לרבי מאיר מיפסיל: ומגדר גמרא אהייא. מהני לישני דסיפא דמתניתין קיימא הך צעיא: אי נימא אשלא לשמו. צרישא והדר לשמו הא בין לר' מאיר בין לר' יוסי אפילו בעבודה אחת מיפסיל לר' מאיר דהא אמר תפוס לשון ראשון לרבי יוסי נמי מיפסיל דהא ר' יוסי אף בגמרא אית ליה כלומר תחלת דבריו של אדם וסופן ככולן דעמו נתפסת וכולן מתקיימין: **אלשמו ושלא לשמו.** דאי בעבודה אחת נמי פסיל ליה מתני' תו לא מיתוקמא כרבי מאיר דאמר תפוס לשון ראשון ולשון אחרון לא חייל: **אי נימא דקפני.** שחט וקיצל והלך וזרק כולן שלא לשמו ולאו או קאמר למה לי כבוליה הא צמחא קייל צוצחי בשמעתא קמייתא [ז: דהוצח נפסל: לעולם. סיפא נמי דקתני לשמו ושלא לשמו בשתי עבודות. ודקשיא לך היינו רישא לא תיקשי רישא מיירי דכי שחט חישב זה לשמו וכשזרק חישב זה שלא לשמו וסיפא מיירי דשעת שחיטה חישב תרתי מחשבות חדא על השחיטה לשמו וחדא על הזריקה שלא לשמו: **דאמר ריני שוחט לשמו.** על מנת לזרוק שלא לשמו והכא ליכא למימר תפוס לשון ראשון דהא אעבודה אחרייה קאי לשון שני וקא משמע לן מתני' דמתחשבין מעבודה לעבודה כלומר דמתחשב צענת עבודה זו על חזרתה לעשותה במחשבת פסול נפסל מיד ואפילו לא עשה השנייה במחשבת פסול כמו שחיטה: והיינו צעיא דרב פפא. דאמר מחשבים מעבודה לעבודה בשחיטת קדשים צ"ק (ד' י) דאמרנן דהם מתקייף לה רב פפא דילמא הא קמ"ל דמתחשבין מעבודה לעבודה: **השפא לשמו ושלא לשמו.** דעבודה ראשונה כשזרקת אמרת פסול במחשבת עבודה שניה: **שלא לשמו ולשמו מיבעיא.** דכיון דנפסל בעבודה ראשונה מתיכן יחזור ויוכשר: **אלא לאו בעבודה אחת.** ומגה לשמו ושלא לשמו לאפוקי מדרבי מאיר דאמר תפוס לשון ראשון ומגה שלא לשמו ולשמו דלא תימא תפוס לשון אחרון דהא הדר ציה מקמא וכי שחט אהאי צמחא קא שחט קמ"ל דר' יוסי הוא דאמר בכל דבריו אדם נתפס ולא הדר ציה אלא אחריוהו איכיון: **ומדיסיפא.** שלא לשמו ולשמו בעבודה אחת קאמר דשתי עבודות לא אינטרדיך: **רישא.** דלשמו ושלא לשמו נמי אף בעבודה אחת ור' יוסי היא: **לעולם נשחט עזודות.** ודקשי' לך פשיטא הא איפסיל ליה מעבודה קמייתא: **אידי דפגא לשמו ושלא לשמו.** לאשמעינן דמתחשבין מעבודה לעבודה כדלעיל תגא נמי שלא לשמו ולשמו: **שלא לאובליו.** לחולה ולזקן שאין יכולין לאכול בזה ואין בו מניין אחרים אלא הן: **פסול.** דאישי לפי אהלן כתיב (שמות יב) הראוי לאכול: **שלא למנויו.** ענינו עליו חצורה זו ומחטו לשם חצורה אחרת: **לעורלים.** ישראל שמתו אחיו מחמת מילה וכן פסולין מלאכול פסח דכתיב כל ערל לא יאכל בו (שם): **עמאים.** נמי אסורים בקדשים וזכרת הן על אפילתן: **הכא פשיטא בעבודה אחת קאי.** דהא חדא מחשבה הוא דליכא: **רישא נמי בעבודה אחת.** כלומר אפילו בעבודה אחת ודלא כר' מאיר: **מידי איריא.** וכי ראייה היא זו: **סיפא.** דבמחשבה אחת מיירי ליכא לאוקומה אלא בעבודה אחת: **רישא.** דמיירי בשתי מחשבות איכא לאוקומה אי אף בעבודה אחת ודלא כר' מאיר: **אי נשחט עזודות.** אי נשחט עזודות. ולא בעבודה אחת ור' מאיר: **לאובליו ושלא לאובליו.** כדמפרש ואזיל: **היכי דמי אי נימא נשחט עזודות.** שחטו לאובליו ע"מ לזרוק שלא לאובליו ואשמעינן דכשר: **ועמא מאי מאוס דאין מחשבת אובליו.** אין מחשבת פסול האובליו כגון חולה וזקן פסול: **זה מחשבת אובליו פסול.** ואפי' כה"ג דאמר לאובליו ושלא לאובליו: **והא קיימא לן.** לקמן (ד' פ:א): **מקלס אובליו.** כגון הכא דנימא בו ראוין לאכול ושחטו לשם כולן כשר דהא כולה שחיטה נמי משום אובליו צריכה דאי אפשר לכיות בשר בלא שחיטה. ולקמן [פ:ב] מפרש מאי שגא דלשמו ושלא לשמו פסול ולאובליו ושלא לאובליו כשר: **אלא**

או דילמא בשתי עבודות תגן ואפי' לר' מאיר דאמר תפוס לשון ראשון הני מילי בעבודה אחת אבל בשתי עבודות מודה דמיפסיל אמרי אהייא אי נימא אשלא לשמו ולשמו בין בעבודה אחת בין בשתי עבודות בין לר' מאיר בין לר' יוסי איפסיל ליה מקמייתא דהא לרבי יוסי (ב) נמי אף בגמרא דבריו אדם נתפס אית ליה אלא אלשמו ושלא לשמו מאי ת"ש הפסח ששחטו שלא לשמו וקבל והלך וזרק שלא לשמו היכי דמי אי נימא דקתני למה לי עד רמחשב לכוליהו מקמייתא איפסיל ליה אלא לאו הכי קתני "הפסח ששחטו שלא לשמו אי נמי שחטו לשמו וקבל והלך וזרק שלא לשמו אי נמי שחטו וקבל והלך לשמו וזרק שלא לשמו דהוויא לה שתי עבודות אימא סיפא לשמו ושלא לשמו היכי דמי אי נימא בשתי עבודות היינו רישא אלא לאו בעבודה אחת ור' יוסי היא דאמר אף בגמרא דבריו אדם נתפס לא לעולם בשתי עבודות ורישא דקאי בשחיטה וקא מחשב בשחיטה א"ל קאי בזריקה וקא מחשב בזריקה סיפא דקאי בשחיטה וקחשיב בזריקה דאמר ריני שוחט את הפסח לשמו לזרוק דמו שלא לשמו וקמ"ל דמחשבין מעבודה לעבודה והיינו בעיא דרב פפא ת"ש או שלא לשמו ולשמו פסול היכי דמי אי נימא בשתי עבודות השתא לשמו ושלא לשמו אמרת פסול שלא לשמו ולשמו מיבעיא אלא לאו בעבודה אחת ומדיסיפא בעבודה אחת רישא נמי בעבודה אחת לא לעולם בשתי עבודות ורישא נמי בשחטו ושלא לשמו ושלא לשמו תא שמע ^א שחטו שלא לאובליו ושלא למנויו לעורלים ולמנוין פסול הכא פשיטא בעבודה אחת ומדיסיפא בעבודה אחת רישא נמי בעבודה אחת מידי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא סיפא בעבודה אחת רישא אי בעבודה אחת אי בשתי עבודות תא שמע ^א לאובליו ושלא לאובליו כשר היכי דמי אי נימא בשתי עבודות וטעמא דחשיב בוריקה דאין מחשבת אובליו בוריקה הא בעבודה אחת כגון בשחיטה דמהניא ביה מחשבת אובליו פסול והא קיימא לן מקצת אובליו לא פסלא

אבל בשתי עבודות אפי' ר' מאיר מודה. וא"ת והיכי מיתוקמא מתני' כר' מאיר הא קתני סיפא לטמאים ולטהורים כשר ואמאי נימא תפוס לשון ראשון ובעבודה אחת מיירי דאין מחשבת טמאים אלא בשחיטה וי"ל דמתני' מיירי כגון דקיימי קמיה טמאים וטהורים ואמר ריני שוחט לאלו דבעינן אחר לא משכחת מקלס ערלה דלא פסלה לר' מאיר אליבא דרבא דאמר אינה לשחיטה אלא לנסוף ^א: **אי** בשתי עבודות היינו רישא. וא"ת ולימא דרישא איירי כששחט סתמא ולכן כשזרק שלא לשמו אמר היכי סופו על מחלתו אצל אס אמר דהיא ריני שוחט לשמו ה"ל דלא עקר שלא לשמו אפי' בשתי עבודות להכי אינטרדיך סיפא וי"ל דסדרה הוא דשתי עבודות אינו מועיל מפרש יותר מסתם: **והיינו בעיא דרב פפא.** פי' הקונט' דמוק דנקט רב פפא ולא נקט ר' יוחנן דאמר תסם צדיא מחשבין מעבודה לעבודה וגרסא לרביצ' דגר' לעיל צעי רב פפא בעבודה אחת מן ומסוק היינו צעיא דרב פפא פי' שפיר מתוקמא צעיא דרב פפא שאינו יכול לפוטט' מן המשנה וכן מלא רבי צספר ישן וכן גר"ם ורשב"א מפרש והיינו צעיא דרב פפא מה ששאל בעבודה אחת מן או בשתי עבודות הך שתי עבודות היינו כגון שוחט לשמו על מנת לזרוק שלא לשמו: **שלא** לשמו ולשמו מיבעיא. וא"ת כי נמי אמרי' בעבודה אחת מיקשי ליה הכי השתא לשמו ושלא לשמו פסול שלא לשמו ולשמו מצעיא דאפי' ר' מאיר דפליג בלשמו ושלא לשמו צללא לשמו ולשמו מודה דלכ"ע תפוס לשון ראשון וי"ל דאי בעבודה אחת מיירי קא משמע לן כמו שפירש בקוב' דלא אזלינן בתר לשון אחרון [דוקא] לאפוקי מן נסם דאית ליה צפרק צית כור (ד' קה). תפוס לשון אחרון לגמרי לבטל הרשון ור"י מפרש דבעבודה אחת אפי' שפיר דמי שלא לשמו ולשמו אגב לשמו ושלא לשמו כיון דשנייה בעבודה אחת אכל בשתי עבודות דרישא הפסול בוריקה וסיפא הפסול בשחיטה לא דמו אהדי ולי' ליה למתני' אגב רישא: **שחטו** שרא לאובליו. פי' רש"י לחולה ולזקן ואין מניין עליו אלא הן וקשה אס כן מאי איריא שלא לאובליו אפי' סתם נמי פסול כיון שאין לו אובליו וגרסא דמיירי דיש נמי מניי' אחרים: **אייריא** כב' עבודות טעמא דחשיב בוריקה. נראה לר"י דהכא איירי אליבא דרבא דאמר לקמן (ד' פ:א) שחטו למנוין על מנת שיתכפרו בו עורלים כשר לרבי חסדא דאמר פסול לא מני מיירי בשתי עבודות. מיהו לקמן משמע במסקנא דאף לרבי פסול:

פסח
מחמת אחיו מחמת
פסולין לכשרין כשר.
אבל לימנות דברי הכל
עד שישחט שגא במחבת
נפשות תבוסו על השם
הוהוה לשחוט על הגומנין
בו הא אלו שחטו לאובליו
ושלא לאובליו פסול, והא
קיי"ל כל היבא דפריקא
פסולין לכשרין כשר.

בז א מיי פק ס"ו
מהלכות פסולי
מוקדשין הלכה א:
י"ב מ"ב שם הלכה י:

מוסף רש"י
לאובליו
לאובליו כשר. דמקלס
אובליו לא פסול (לקמן
ט:א).

מוסף תוספות
א. עין מוס' שאנן סב.
ב. [ד]היכן מצונו למימר
דמתניתין דקתני לאובליו
ושלא לאובליו בשתי
עבודות, שחטו לאובליו
ע"מ שיתכפרו שאינם
אובליו, הא איהו ס"ל
דפסול ובמתניתין קתני
כשר. מוס' שאנן.